

СТАЛЕ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ АГРОХОЛДИНГІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

МАКАРЬ Микола Іванович

*студент 3-го курсу ОС Бакалавр
спеціальності «Геодезія та землеустрій»*

ФІЛІПОВ Іван Володимирович

*студент 3-го курсу ОС Бакалавр
спеціальності «Геодезія та землеустрій»*

Науковий керівник

КАЛИНА Тетяна Євгенівна

д.е.н., професор

завідувач кафедри геодезії та землеустрою

ПЗВО «Міжнародний класичний

університет імені Пилипа Орлика»

м. Миколаїв, Україна

tkalinka.zin@gmail.com

Повномасштабна війна в Україні спричинила глибокі трансформації в аграрному секторі, який традиційно є одним із ключових складників національної економіки та продовольчої безпеки держави. Значні площі сільськогосподарських земель зазнали пошкоджень внаслідок бойових дій, мінування, руйнування меліоративної інфраструктури та забруднення ґрунтів. За таких умов особливої актуальності набуває питання забезпечення сталого землекористування, яке передбачає раціональне, екологічно безпечне та економічно ефективне використання земельних ресурсів.

Сільське господарство традиційно посідає стратегічно важливе місце в структурі національної економіки, а станом на 2023 рік його частка у валовому внутрішньому продукті становила близько 10,15 %, що підтверджує значний внесок галузі у формування доданої вартості країни [3]. Водночас агропродовольча продукція залишалася домінуючою складовою зовнішньої торгівлі, забезпечуючи приблизно 62 % загального обсягу експорту, що свідчить про його вагомий роль у підтриманні валютних надходжень та зміцненні продовольчої безпеки як на національному, так і на глобальному рівнях. Ключовим ресурсним потенціалом аграрного виробництва є земельні ресурси, де частка сільськогосподарських угідь становить близько 70 % території України та є одним із найвищих показників у Європі, що визначає конкурентні переваги держави у виробництві сільськогосподарської продукції, а ефективність використання потенціалу безпосередньо залежить від умов господарювання, інституційного середовища та рівня безпеки.

Важливо зазначити, що у 2023 році підприємства володіли та користувалися 17 279,7 тис. га сільськогосподарських угідь (таблиця 1), що

підтверджує концентрацію значної частини земельного банку в корпоративному секторі, тому за таких умов особливої актуальності набуває забезпечення принципів сталого землекористування, оскільки саме великі аграрні формування мають потенціал впливати на довгострокову екологічну та економічну стійкість використання земельних ресурсів в умовах війни [4].

Таблиця 1

Розподіл сільськогосподарських підприємств за площею сільськогосподарських угідь, яка була у власності та користуванні у 2023р.

Площа, га	Кількість підприємств		Площа сільськогосподарських угідь	
	одиниць	% до заг.к-ті.	тис.га	% до заг. площі с.г. угідь
До 5	355	1,2	1,4	0
5,01-10,00	1143	3,8	8,9	0,1
10,01-20,00	2113	7,1	32,8	0,2
20,01-50,00	6763	22,6	249,9	1,4
50,01-100,00	4227	14,1	306,3	1,8
100,01-500,00	8122	27,1	1951,7	11,3
500,01-1000,00	2735	9,1	1957,7	11,3
1000,01-5000,00	4035	13,4	8384,3	48,5
Більше 5000	498	1,6	4386,7	25,4
Підприємства, які мали с. г. угіддя	29991	100	17279,7	100

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Структура розподілу сільськогосподарських угідь за розмірами господарств свідчить про високий рівень концентрації земель у великих підприємствах, зокрема, підприємства з площею землекористування від 1 000 до 5 000 га (4 035 одиниць) обробляли 8 384,3 тис. га, що становить 48,5 % загальної площі сільськогосподарських угідь, водночас 498 підприємств із земельним банком понад 5 000 га використовували 4 386,7 тис. га, або 25,4 % загальної площі. Отже, понад 70 % сільськогосподарських угідь перебувають у користуванні великих і середніх за розміром підприємств із площею понад 1000 га, що свідчить про домінування великотоварного виробництва та значну роль агрохолдингів і корпоративного сектору в аграрній економіці України. Високий рівень концентрації земельного банку зумовлює як потенційні переваги (економія на масштабах, інвестиційна спроможність, впровадження інновацій), так і підвищену відповідальність за забезпечення принципів сталого землекористування.

Аналіз динаміки розвитку сільськогосподарських підприємств в Україні демонструє стійку тенденцію до скорочення їх загальної кількості (рис. 2), де починаючи з 2008 року, кількість аграрних підприємств зменшилася на 20 657

одиниць, що становить майже 41 %, а таке скорочення відбувається переважно внаслідок процесів укрупнення землекористувань, концентрації земельних ресурсів та інтеграції дрібних і середніх господарств у структури великих компаній та агрохолдингів. Станом на 2024 рік до найбільших агрохолдингів України за розміром земельного банку належать: Kernel (510 тис. га), UkrLandFarming (475 тис. га), МХП (370 тис. га), Національна академія аграрних наук України (362,6 тис. га), Агропросперіс (300 тис. га), Астарта-Київ (243 тис. га), Контінентал Фармерз Груп (195 тис. га), Епіцентр Агро (160 тис. га), Аграрні системні технології (150 тис. га) та HarvEast (127 тис. га) [6]. Зазначені компанії концентрують значні площі сільськогосподарських угідь і формують вагомую частку валового аграрного виробництва та експортного потенціалу держави, а їх діяльність має системний вплив на розвиток галузі, оскільки вони володіють достатнім фінансовим та інноваційним потенціалом для впровадження сучасних технологій, у тому числі цифрових рішень, ресурсозберігаючих практик і елементів відновлювального землеробства.

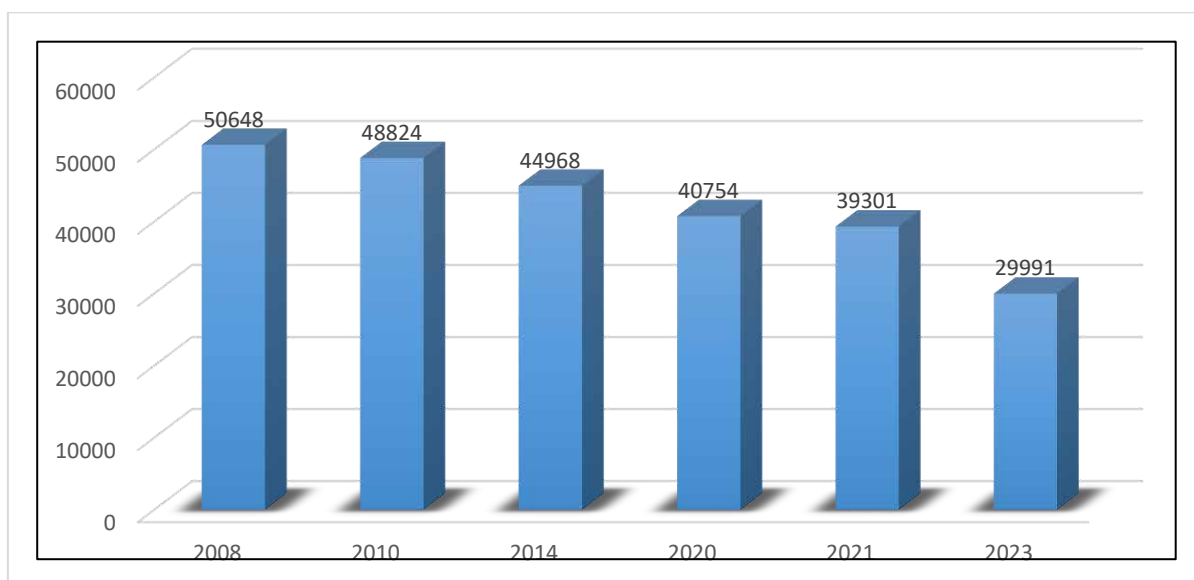

Рисунок 2 – Динаміка кількості сільськогосподарських підприємств за 2008-2023 рр. [1]

Тож, сучасна модель розвитку аграрного сектору України характеризується посиленням концентраційних процесів, що в умовах війни набуває особливого значення, де великі землекористувачі мають ключовий вплив на збереження родючості ґрунтів, відновлення пошкоджених територій та впровадження практик сталого землекористування, від яких залежить довгострокова продовольча та економічна стабільність держави [5].

Нині агрохолдинги, як провідні суб'єкти аграрного виробництва, опинилися перед необхідністю швидкої адаптації до нових ризиків і обмежень, зокрема втрати земельного банку, логістичних ускладнень, зростання виробничих витрат та нестабільності ринків збуту. Водночас великі аграрні підприємства мають потенціал для впровадження інноваційних технологій,

екологічно орієнтованих практик і механізмів управління ризиками [2]. В умовах війни роль великих агрохолдингів посилюється, адже вони не лише забезпечують стабільність виробництва та валютні надходження, а й стають ключовими суб'єктами впровадження принципів сталого землекористування, спрямованих на збереження родючості ґрунтів, мінімізацію екологічних втрат та відновлення пошкоджених територій.

Таким чином, забезпечення сталого землекористування агрохолдингів в умовах війни набуває стратегічного значення та виходить за межі суто виробничих завдань щодо підтримання обсягів сільськогосподарського виробництва, формування довгострокової моделі відновлення земельного потенціалу держави, що ґрунтується на принципах екологічної збалансованості, економічної доцільності та соціальної відповідальності. Подальший розвиток агрохолдингів повинен бути спрямований на інтеграцію ресурсозберігаючих технологій, відновлення деградованих і пошкоджених земель, впровадження систем моніторингу стану ґрунтів, диверсифікацію виробничої структури та підвищення адаптивності до зовнішніх ризиків. Важливою складовою цього такого процесу є поєднання корпоративної стратегії розвитку з державними програмами підтримки розмінування територій, відбудови меліоративної інфраструктури та стимулювання екологічно безпечних практик землекористування. Отже, у післявоєнний період саме великі аграрні формування можуть стати драйверами відновлення аграрного сектору та переходу до більш стійкої моделі господарювання, де ефективність їх діяльності визначатиме не лише рівень продовольчої безпеки та експортного потенціалу України, а й здатність держави зберегти та примножити свій земельний ресурс як стратегічну основу національного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Земельні відносини в умовах воєнного стану. URL: <https://zemli.vkursi.pro/novini/zemelni-vidnosini-v-ukra%D1%97ni-v-umovah-vo%D1%94nnogo-stanu/>
3. Інвестиційні можливості сектору агропереробки. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/sektor-agropererobky-ukrayiny-1.pdf?utm_source=chatgpt.com
4. Калина Т. Є., Ступень Р. М., Арзуманян Т. Ю. Земельно-ресурсний потенціал підприємств агробізнесу в умовах цифрових трансформацій. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 4. С. 421 – 425
5. Николюк О., Пивовар П., Назаркіна Р., Стольнікович Г., Богонос М. Динаміка земельного фонду: як змінилися земельні ресурси України після

24 лютого 2022 року. ULR: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/03/Agroviglyad_2_ukr.pdf
ТОП-10 агрохолдингів України у 2024 році. URL: https://economist.com.ua/top-agricultural-holdings-of-ukraine-in-2024/?utm_source=chatgpt.com

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOPOINT»

5-6 березня 2026 року

**PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

«GEOPOINT»

March 5-6, 2026

УДК 332.2/.7:528.4/.9"364"(082)

ISBN 978-617-8798-98-7

«GEOPPOINT»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, Україна, 5-6 березня 2026 року: матеріали конференції. Київ: НУБіП України. 2026. 332 с.

Рекомендовано Вченою радою факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від 19 березня 2026 року)

У збірнику матеріалів конференції подано результати сучасних наукових досліджень за секціями: землеустрій та кадастр в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, оцінка земель, врахування збитків та управління ризиками, геопросторові технології та ДЗЗ. Розраховано для науково-педагогічних працівників, представників науково-дослідних установ, науковців, спеціалістів установ та фахівців землевпорядного напрямку, аспірантів, студентів.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове. Автори матеріалів несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей, відповідаючи принципам академічної доброчесності.

Відповідальні за випуск: І. А. Опенько, О. Д. Грищак

©НУБіП України, 2026